

Har du en historie fra din by? Send en email til ditdagblad@hinet.dk eller send en SMS til 1231 med bogstaverne ud efterfulgt af din besked

På jernhest ad Hærvejen fra Viborg til Padborg

Syv dage med dejlig natur, historiske kendermærker, hyggelige mønstre og et lydtapet af fuglekvidder på den jyske højderyg.

dit Dagblad
Af Poul Kragelund
Borgerjournalist

HUMLEBÆK: Min kone og jeg er netop vendt hjem fra en cykeltur ad Hærvejen fra Viborg til Padborg. Hærvejen ligger på Jyllands højderyg, skabt for 15.000 år siden af isen. Vandløbene går enten mod øst eller vest og løber ud i Kattegat og Vesterhavet. Vejen følger 'de tørre skos princip', men vi erfarede, at store dele af den er belagt med grus og småsten. På flere strækninger frygtede vi, at vores cykeldæk skulle tabe

pusten. Men dækkene holdt - utroligt!

De mange gravhøje viser, at Hærvejen har været en vigtig færdselsåre i forhistorisk tid. Handelsfolk har ad denne vej fragtet flint, rav, huder, honning, jyddepotter og okser til Mellemøst. Den har været brugt af fromme pilgrimme på vej til Santiago, Peterskirken eller Jeru-

salem. Og soldater har slidt på naturen på deres vej til en slagmark et sted sydpå.

I tidens løb har Hærvejen derfor heddet lidt af hvert: Oksevejen, Studevejen, Kongevejen, Romervejen etc. I Sønderjylland kaldes den stadig Oksevejen.

Bølgemøntet lavland

Hærvejens omgivelser er vældig smukke, så vi nød indtrykkene i fulde drag. Men terrænet er krævede: det går op - og det går ned! Vi kom i tanke om en læresætning fra morfars geografilærer omkring år 1900: "Danmark er et bølgemøntet lavland med skove af eg og bøg!"

Egen og bøgen har for længst tabt kampen til rødgran og fyr. Dog så vi trods alt en del egeskov og egekrat, og i hegnene langs vejen vok-

sede der vild rose og et stort antal bornholmsk røn.

Når vi passerede hedeområderne, faldt tanken naturligt nok på Steen Steensen Blicher og hans noveller. Men hedestrækningerne var få og små. Opdyrkingen og tilplantningen af tidligere tiders hedearealer har resulteret i, at der i dag er mindre end 3 procent hede tilbage i Jylland.

En stor del af Hærvejen går gennem opdyrket land med marker af byg, havre, hvede, majs og raps. Og flere steder så vi kæmpemæssige kartoffelmarker. Især en megastor kartoffelmark lige nord for Vojens imponerede os.

Langs markerne blomstrede et væld af vilde blomster: hvid kørvel, fingerbøl (digitalis), tidstler, hvidk-

Indskriften på Hærkistesten er fra 900-tallet.

ver, røllike, perikon, blåhat, blåresmælde og enkelte steder desuden valmue og kornblomst. Vi så også sommerfugle, men deres antal var påfaldende beskedent.

Thorning - Blichers lands-

by
Efter Dollerup Bakker nåede vi frem til Thorning, hvor Steen Steensen Blicher engang var præst. Der skrev han blandt andet "En landsbydegns dagbog" - en fremragende novelle, som jeg fik genlæst på turen.

Kragelund, Funder og Vrads

Landsbyen Kragelund har både kirke, skole, brugs og bryggeri. Altertavlen i kirken er lavet af Erik Heide, og på kirkegården bemærkede vi en gravsten, hvorpå der stod navnet Asmine. Et herligt navn, syntes vi begge to. Skulle vi med tiden få endnu en datter, så...

På Hærvejsstrækningen stødte vi i øvrigt på hele tre byer, der hedder Kragelund. En flaske Kragelund-øl til frokosten i det grønne var en ren gudedrik!

Funder Kirkeby rummede en interessant hærvejskirke, og ådalen stod i tydelig kontrast til det flade land mod vest. I Vrads ligger der en gammel købmændshandel, som bestyres af folk fra egnen. Alle medarbejdere er ulønnede - kun på den måde kan butikken overleve - og den emmer af hygge.

Løve og fårekylfingler
Vi havde i alt syv overnatninger på vejen til Padborg - fem af dem på vandrerhjem, én på et Bed and Breakfast-sted og én i en campinghytte. Alle steder havde vi bestilt eget bad og toilet - foruden rene håndklæder og rent linned. Det fortred vi ikke.

Bed and Breakfast-overnatningen fandt sted i Løve ved Vrads. Stedet hedder "Tyklundgård" og rummer flere heste foruden en dejlig hund og en sød kvindelig vært. Det eneste minus var, at vores værelse var hjem-søgt af mystiske lyde - særlig markant om aftenen og morgenen. Lydene stammede muligvis fra en eller flere husfå-

rekylinger, for værelset blev gennemstrømmet af en konstant "kylfingepippen".

Minder fra Nørre Sneede

Nørre Sneede var den første større by på ruten. Den har langt tilbage i tiden været et vigtigt samlingspunkt for Hærvejens rejsende, og jeg mindedes med vemod min fars død, fordi han afsonede en dom for spirituskørsel i netop Nørre Sneede Arrest. På hjemturen blev han ramt af et slagtilfælde på Storebælts-færgen.

Dagen efter meddelelsen om hans død kontaktede jeg arretsen i Nørre Sneede. Her fik jeg at vide, at Fatter Krigsmænd havde været helt oppe at køre, da han skulle løslades. Ak, ja, Fatter nåede færgen, men han nåede aldrig hjem til Gretemor.

Kaffe i Bække

På flere af Hærvejens strækninger er ruteafmærkningen så dårlig, at vi flere gange kørte forkert. Et enkelt sted blev vi tvunget ud på en flere kilometer lang omvej nord for Bække, hvor Hærvejen i lang tid fremover vil være afbrudt af et kæmpemæssigt vej- og brobyggeri.

Vi måtte cykle vestpå med sved på panden og frygtede at ende i Langbortistan. Lettelsen var derfor stor, da vi pludselig så Bække i det fjerne.

Lige inden vi nåede byen, fantaserede vi: "Tænk, hvis der lige om hjørnet ligger en bagerbutik, der sælger varm kaffe, og tænk hvis bagerens nabo sælger bideter med indlagt koldt vand! Så kan vi sidde med rumpetten i vandkorpen og nyde en kop dampende hed kaffe! YES!"

Faktisk lå der en bagerbutik med varm kaffe lige om hjørnet - bidetet, derimod, måtte vi nøjes med at drømme om. Pludselig dukkede en af vores Humlebæk-bekendte, Marianne, op med sin søster. De var på vej nordpå ad Hærvejen, og så gik snakken ellers.

Luksus i Vejen

Omsider nåede vi Vejen Vandrerhjem, der er en del af et enormt idrætscenter med et væld af aktiviteter og idrætsudstillinger. På grund af pladsproblemer blev vi ind-

Poul Kragelund med frue på "jernhestene". De er netop kommet hjem fra en ugelang tur langs Hærvejen fra Viborg til Padborg. (Foto: Lars Johannessen)

Povls Bro, der går over Bjørndrup Å, er fra 1744.

kvartret på luksusværelse i centrals konferencedel. Sengene var first class, så vi vågnede udhvilede og klar til at møde dagens strabadser.

Vejen er i øvrigt en stor by med mange veje og afveje, så vi måtte søge hjælp hos de "indfødte", inden vi ku' ramme Hærvejen på ny.

Det tog en times tid at nå frem til Askov, og kirkeklokkerne kaldte til gudstjeneste - det var søndag. Højskolelærer Poul La Cour tog i sin tid initiativ til dannelsen af en frikirke. Det lykkedes - kirken blev bygget i år 1900, og den står der endnu. Dog fungerer den nu som folkekirke.

Vi lod os lokke og slog os ned på en af de bageste kirkebænke. Denne unge kvindelige præst med "punkerhår" tolkede lignelsen om "Den rige mand og Lazarus" og tog som udgangspunkt, at der er tale om et eventyr. Og sjovt nok, da vi trådte ud af kirken, var det første, jeg fik øje på, en lille fra, der kravlede i gruset. Jeg samlede den op og kikkede den direkte ind i øjnene. Der var ingen tvivl - frøen var en forhekset prins!

Dyr på vejen

Det vrimler desværre ikke med dyreliv på Hærvejen, men vi fik da set et par rådyr. Et af dem krydsede en asfalteret vej lige foran to biler. Det var dumt gjort - men det gik. Lidt senere fik vi øje på en lille tykmavet mus, som med små hurtigroterende ben drøede over den selv samme asfalterede vej. Også det vovestykke endte godt. Et herligt syn i øvrigt!

Lærkernes sang dannede lydtalet på det meste af Hærvejen. Selv om lærkernes kvinden høres overalt, var de svære at få øje på. Og dog - pludselig sad en lærke på veien - oz bludselig lette-

de et par lærker inde på marken.

Vi så også statelige viber inde på markerne. Når vi standsede for at iagttage dem, lettede de øjeblikkeligt og søgte skjul ved nærmeste vandhul. Og vi så vipstjerner - disse elegante, sort-hvide fugle, der energisk vimser omkring.

Ud over lærkernes kvinden hørte vi konstant solsortens smukke, melodiske sang. Men også gulspurven, der utrætteligt talte til syv - og bogfinken, der rytmisk gentog sit "Det, det, det ka' jeg gør' il' så tit det ska' vær'!" Alt var, som det plejer.

Drama i luften

Store mængder råger kæftede op med deres hæse, uskønne stemmer, og så var der krager i stort tal. Disse store, flotte fugle sås overalt. Aktive og super opmærksomme jagede de ind over markerne og ude ved grøfterne.

En enkelt ravn så jeg, da vi passerede en skovlysning. En kulsort krabat, der staks fortrak, da vi kom prustende. Og vi overværede, hvordan nogle falke med stor ild-

hu uddannede deres unger til at blive suveræne flyvere. Det foregik højt til vejs, og det var dybt fascinerende at iagttage.

Et par steder så vi også musvåger i fuld funktion, men der var forbløffende få af dem. Et sted så vi en jagende musvåge blive udsat for gentagne kamikazeaktioner, udført af en krage. Igen og igen blev den svævende musvåge angrebet af krager, der modigt styrede direkte mod den store rovflugt.

Musvågen virkede mere og mere frustreret, og til sidst opnåede krager, hvad den ville: Musvågen fortrak til andre jagtmarker, og kragerne kunne ånde lettet op. Dens unger var reddet for denne gang. Flot arbejde, Kragerberg!

Kongeåen og Vojens

Syd for Askov krydsede vi Kongeåen, der snor sig gennem et enestående smukt natur- og kulturlandskab med flere velbevarede bronzealderhøje. Vi passerede byen Jels og nåede frem til Vojens.

Vojens Campingplads lå

langt fra Hærvejen. Da vi endelig fandt den, var der ikke en levende sjæl at se. Vi havde cyklet i laaang tid på en sti nord for byen, for det var pokkers svært at finde ind til centrum. Vojens er skruet mystisk sammen.

Campingpladsen viste sig dog at have meget fine faciliteter - gratis vaskemaskiner, glimrende toilet- og bedefaciliteter, svømmehal med vandland, en stor boldspilhal - og en nybygget ishockeyhal foruden diverse kontorer. Heriblandt Jydsk (med d) Håndbold-Forbunds hovedsæde. Vi blev også lige mindet om, at det var Ole Olsens Speedwaybane, der for alvor fik plantet Tydeligt var det, at man i Vojens først og fremmest sætter på idræt og erhvervsliv. Byen er faktisk ret trist og ucharmerende. Æstetikken tilgodeses slet ikke - der er meget lidt for øjet. Men folk er flinke

og hjælpsomme, og det er jo meget værd.

Rødekre og Aabenrå

På strækningen fra Vojens til Rødekre passerede vi en bemærkelsesværdig runesten, Hærufstenen. Den er ældgammel - rummer en indskrift fra 900-tallet. Efter krigen i 1864 flyttede tyskerne stenen til Berlin-området som krigsbytte, men i 1952 blev stenen flyttet tilbage til sin oprindelige plads, og her står den så.

Vi handlede i Rødekre og satte kursen mod Aabenrå, der viste sig at have et fint vandrerhjem ved siden af campingpladsen. Der fik vi en snudder med et par piger, der var på cykeltur med deres far. De havde tynde ben, en enorm bagage og et skræmmende cykelprogram foran sig, men de var ved godt mod!

Efter et solidt morgen-

måltid på vandrerhjemmet knoklede vi ud ad Tøndervej. Et friskt postbud gav os et tip om en genvej til Hærvejen. Den snuppede vi og trillede hen ad Oksevejen, der på lange stræk er grusbelagt - vi drømte om mere asfalt. Gruset var nemlig af den solide slags med store, spidse sten imellem, men det gik.

På et tidspunkt passerede vi Povls Bro, der går over Bjørndrup Å. Broen er Hærvejens absolut smukkeste. Den er fra 1744, stenene er lagt i portal og holder hinanden i spænd. I Kipleve, vores næste stop, står Danmarks ældste træbygning, nemlig kirkens klokketårn.

Padborg

Fra Kipleve kørte vi igennem plantagerne Bommerlund og Froslev, hvor Froslevvejrens Museum ligger. Og vi kørte igennem den røde, ny-malede Froslevvej, der både rummer et Hovedvagtårn og en række fangebarakker. Men vi sprang udstillinger og museet over og kørte direkte mod grænsebyen Padborg.

Det var ikke så ligetil at finde vandrerhjemmet, der lå et godt stykke uden for byen, og skiltningen var helt utilstrækkelig - kun rettet mod bilister. Undervejs fik vi øje på en stor, spændende skulptur, der stod lige midt på kørebanen. Senere fandt vi ud af, at er "Rummets Lyre", opsat i 1999 og kreeret af Piet Hein.

På vandrerhjemmet "Lyren" traf vi to snakkesalige københavnske kvinder. Den ene var opvokset på Mosegårdsvej i Vangede og havde som barn bidt Dan Turéll i låret. Den anden var vokset op i Rabarberkvarteret på Nørrebro, så de to var ikke kedelige.

Vores Hærvejstur sluttede på Padborg Station, hvor vi sorgløst krydsede jernbanesporene med vores hårdt pakkede cykler - lige ud for det skilt, der forkynder, at det er strengt forbudt. Men selv om sporene skræmmer, skal de jo udfordres. Vi fornemmede, at de nævnte sportspontant signalerede: "Kryds os bare - det gør ikke spor!"

Hærvejen - en fantastisk tur langs den jyske højbjerg.

Nogle steder er Hærvejen blot et smalt spor - og ikke altid lige let at finde.